

**Pismo nadbiskupa Đure Hranića
prezbiteriju i vjernicima Đakovačko-osječke nadbiskupije
o slavlju Velikoga tjedna i vazmenog trodnevlja
u okolnostima izvanrednih mjera zaštite od zarazne bolesti Covid-19
Nadbiskupski ordinarijat Đakovo, 2. travnja 2020. br. 354/2020.**

Draga braćo svećenici! Dragi vjernici i Bogu posvećene osobe!

Kroz proteklo korizmeno razdoblje, kad se zajedno s čitavom Crkvom odričemo mnogih stvari i više posvećujemo molitvi kako bismo se usredotočili na otajstvo muke i smrti Sina Božjega, suočili smo se i s korizmom našega svećeništva te kršćanske vjerničke prakse. Zbog pandemijskog širenja virusa Covid-19 pozvani smo sustegnuti se čak i od nedjeljnih okupljanja u crkvama, od sv. pričesti i od sakramenta pomirenja te se, u krilu svojih obitelji – kućnih crkava, „klanjati Ocu u duhu i istini“ (Iv 4,23). Teško nam to svima pada.

1. Svećenička pastirska korizma i Uskrs

Draga braćo svećenici! Radostan sam zbog pastirske gorljivosti i domišljatosti sviju Vas koji i u ovim izvanrednim okolnostima, poštujući Odredbe Hrvatske biskupske konferencije od 19. ožujka 2020., mjere i odluke Stožera civilne zaštite o prevenciji zaraze koronavirusom i druge mjerodavne akte, pronalazite put do svojih župljana te im nastojite očitovati svoju blizinu, podršku i ljubav, kako se ne bi osjećali napušteni ili duhovno zanemareni. Svojim apostolskim žarom uspjeli ste mnogi na najbolji način iskoristiti mogućnosti koje nam nude elektronska sredstva društvenog priopćavanja i uz njihovu pomoć osnažiti postojeće te uspostaviti nove kanale redovite osobne komunikacije, razmjene informacija i evangelizacijskog rada sa svojim župnim suradnicima i župljanima, organizirati direktne prijenose euharistijskih i drugih molitvenih slavlja iz svojih župnih crkava, organizirati određeni nastavak katehetskog rada barem s pripravnicima na sakramente kršćanske inicijacije, ponuditi građu za obiteljsku katehezu, kateheze za pripravu na slavlje prve pričesti te krizme i druge hvalevrijedne katehetske, liturgijske i molitvene sadržaje. Hvala Vam, draga braćo svećenici!

Dok se Vi brinete za svoje župljane, ovime i ja želim svima Vama, članovima našega prezbiterija iz dijecezanskog i redovničkog klera, očitovati svoju bratsku i biskupsku blizinu, podršku, poštovanje i iskrenu ljubav. Činim to u zajedništvu s našim pom. biskupom Ivanom i našim nadbiskupom u miru Marinom. Znam da kroz ovo vrijeme ustezanja od socijalnih kontakata bolnim očima promatrate svoje prazne crkve, dok pristupate oltaru kako biste slavili euharistiju za vjernike povjerene Vašoj pastirskoj skrbi ili kad odlazite pred Svetohranište s brevijarom u ruci. Vjerujem da u ovoj izolaciji svaki od nas istodobno raste i u zahvalnosti za svoje redovite, makar malobrojne, sudionice i sudionike svakodnevnih i nedjeljnih euharistijskih slavlja, za naše ministrante, „počimajle“, orguljaše, čitače, sakristane i druge vjerne župne

suradnike. Zar ne da iz ove perspektive počinjemo biti još zahvalniji Bogu za njih i da učimo svakoga ponaosob od njih još više voljeti i cijeniti?! Zahvalni smo što je u slavlju euharistije uz nas na oltaru makar netko od njih. Časne sestre u župi s kojima možemo slaviti euharistiju prepoznajemo sada kao izvanredan Božji dar i za nas osobno.

Ova nas situacija uči još više vrednovati i cijeniti, te još više voljeti ono svakodnevno i redovito, prema čemu smo ponekad ravnodušni ili nam ono predstavlja zamor u našoj svakodnevnoj svećeničkoj službi. Pretpostavljam da se zato, s približavanjem Cvjetnice i vazmenoga trodnevlja, u ovoj nametnutoj klauzuri, sjetno pitamo kako ćemo uopće slaviti uskrsne blagdane: lišeni svećanih obreda, tradicije i pjevanja, procesija i blagoslova te niza izvanjskih znakova (makar znamo da je sve to, nažalost, već ranije, zbog nedostatka pjevača i drugih suradnika, osobito u našim manjim zajednicama, ponešto i reducirano). No, tim nam je važnije ono što je ostalo, a čega se u ovim izvanrednim okolnostima moramo odreći. Svjesni smo i da su nas neke nevažne stvari, koje su vjernicima jako važne, ponekad i iritirale. No iz ove perspektive više vrednujemo te bolje sagledavamo i sve izvanjske, makar nevažne i nebitne, znakove pučke religioznosti (kao što je npr. uskrsni blagoslov jela). Kad bismo mogli, ove bismo godine i takve sporedne stvari učinili zasigurno s puno više radosti i pastoralnog zanosa u korištenju evangelizacijskih mogućnosti i takvih momenata.

No, slavlje Uskrsa ne možemo odgoditi, niti premjestiti. Ove ćemo ga godine slaviti na izvanredan i sasvim poseban način – ponajprije zbog toga što liturgiju ne možemo slaviti zajedno. Mi se svećenici ne možemo okupiti na Misi posvete ulja, a u našim crkvama ne možemo okupljati svoje župljane. Ne možemo niti privremeno (na koji dan ili na koji sat) suspendirati mjere predostrožnosti i prevencije od moguće infekcije. Isus nas u aktualnim okolnostima poziva da ga nasljedujemo u ljubavi, slobodni i od najmanjeg oblika vlastite sebičnosti, te nam poručuje da sada nema veće ljubavi od ove: sustegnuti se od dovođenja svojih prijatelja i župljana u opasnost. Naime, ustezanje od svega što u ovoj situaciji nije dopušteno ili nije uputno, je daleko manje zahtjevan čin naše pastirske žrtve za njih, ali je na liniji Krista Gospodina, koji je - odlazeći u smrt - rekao: „Veće ljubavi nema nitko od ove: da tko život svoj položi za prijatelje svoje“ (Iv 15,13). Odustajanje od liturgije vazmenog trodnevlja s vjernicima i poštovanje mjera „socijalne distance“ je, dakle, oblik našeg vjerničkog pastirskog sjedinjenja s Kristom raspetim i uskrsnim; čin naše svećeničke ljubavi prema našim župljanima i naše odgovornosti za njih. Lakše bi nam bilo Uskrs slaviti s njima, negoli će to biti bez njih.

Pozivam Vas, draga braćo, da zajednički otkrivamo djelovanje i vodstvo Kristova Svetoga Duha u njegovoj Crkvi, suočavajući se i s ovako neobičnim izazovima te - nama ljudima - teško razumljivim potezima njegove Providnosti što ih on ostvaruje u ove naše dane.

2. Opće upute za slavlje Velikoga tjedna i vazmenog trodnevlja

Draga braćo i sestre! Na temelju odluka Kongregacije za bogoštovlje i disciplinu sakramenata od 19. i 25. ožujka ove godine, te onih Hrvatske biskupske konferencije,

naša će nadbiskupijska zajednica nastojati Sveti tjedan i vazmeno trodnevlje slaviti u zajedništvu sa svojim biskupom i sa svojim prezbiterima u okviru župnih zajednica. Osobitu dimenziju crkvenosti istodobno će na sebe preuzeti i naše obitelji, koje pozivamo da se svojom kućnom liturgijom, te obiteljskom molitvom i katehezom, ugrađuju u zajedništvo naše mjesne Đakovačko-osječke sveopće Crkve.

Sve nas pozivam na otkrivanje čudesnog i izvanrednog djelovanja Duha Svetoga, koji se očituje po darovima kreativnosti, inovativnosti, poduzetnosti, inteligencije, mudrosti, zdrave crkvenosti i ljubavi u našim svećeničkim i vjerničkim srcima. Dopustimo da nas on iznenadi našom sposobnošću uzajamnog slušanja, povjerenja, podrške i zajedništva na svim razinama, te našom solidarnošću s onima koji se stavljaju u službu općega dobra i skrbi za sve članove našega hrvatskoga društva, a osobito s medicinskim osobljem, sa svima oboljelima i s članovima njihovih obitelji te s onima u karantenama i u samoizolaciji.

Mi biskupi ćemo Sveti tjedan i vazmeno trodnevlje, duhom sjedinjeni sa svima Vama svećenicima, s Bogu posvećenim osobama i s vjernicima naše Nadbiskupije, slaviti u katedrali u Đakovu, a vi svećenici u svojim župnim crkvama. Kako bismo vjernicima omogućili da se u svojim domovima u molitvi ujedine s nama biskupima i svećenicima, pojedina će liturgijska slavlja prenositi i sredstva društvenoga priopćavanja.

Slavonska televizija direktno će prenositi sva slavlja iz naše katedrale u Đakovu. Raspored slavlja je sljedeći: Cvjetnica u 11 sati; Missa chrismatis u 9.00 sati; misa Večere Gospodnje u 18 sati; Služba Muke Gospodnje u 18 sati; Vazmeno bdijenje u 20,30 sati te Misa Vazma u 10,30. Svi zainteresirani mediji (TV i radio postaje) mogu besplatno od Slavonske televizije preuzeti snimak te istodobno direktno prenositi sva navedena slavlja.

Sva će se slavlja u svim crkvama odvijati u fizičkoj odsutnosti Božjega naroda, izbjegavajući također i svećeničke koncelebracije, osim onih manjih koje se mogu ostvariti u okviru propisanih mjera zdravstvene zaštite. Kako bi se ipak osigurao minimum izražajnosti i dostojanstva liturgijskih slavlja, u slavlju uz celebranta mogu, poštujući navedene mjere zdravstvene zaštite, sudjelovati i ministrant, lektor, orguljaš i/li pjevač te eventualno osoba koja omogućuje direktan prijenos liturgijskog slavlja.

Svaki župnik neka liturgiju slavi u svojoj župnoj crkvi. Crkve neka budu, osim za vrijeme liturgijskih slavlja, otvorene vjernicima za osobnu molitvu (poštujući pritom također propisane mjere zdravstvene zaštite). Neka se u crkvama ne organiziraju ispovijed, molitve križnog puta, euharistijska klanjanja, zajedničko moljenje krunice, klanjanje križu, straža i molitva kod „Božjeg groba“ niti druge zajedničke pobožnosti.

Na stranicama Hrvatskog instituta za liturgijski pastoral (HILP) pronaći ćete građu za „obiteljsku liturgiju“ za navedene dane. Molimo da na nadbiskupijskim i vašim župnim mrežnim stranicama budu preuzeta navedena obiteljska molitvena slavlja ili da barem, uz poticaj obiteljima i svim župljanima na korištenje, budu naznačene adrese na kojima se ta građa može naći. Ponudite im ju i u tiskanim župnim listićima te na druge prikladne načine.

Vazmeno je trodnevlje kruna i središte čitave liturgijske godine. Tim više što vi vjernici ne možete sudjelovati u slavljinama vazmenoga trodnevlja, pozivamo vas da se u svojim domovima, kao obitelj ili pojedinci, okupite na molitvu križnoga puta u dane Velikoga tjedna, Getsemanske ure na Veliki četvrtak uvečer, te u klanjanju pred križem u svome obiteljskome domu na Veliki petak i subotu.

Molimo da na mrežnim stranicama, uz tekstove za obiteljska molitvena slavlja, budu odmah vidljive i lako dostupne i kateheze namijenjene roditeljima za obiteljsku katehezu, za djecu i mlade u njihovoj *on-line* pripravi na sakramente te druga prigodna katehetska građa.

3. Veliki petak: Nadbiskupijski dan molitve za oprostjenje grijeha, kajanja, posta i pokore

Veliki je petak dan duhovnog sjedinjenja nas kršćana s Kristom Gospodinom u njegovoj muc i smrti na križu „radi nas ljudi i radi našega spasenja.“ Određen je i kao dan zapovijedanoga posta za sve vjernike.

Ovime određujem da Veliki petak ove godine bude i naš Nadbiskupijski dan molitve za oprostjenje grijeha; dan kajanja, posta pokore i molitve za obraćenje te za ozdravljenje svih zaraženih virusom Covid-19 i za što skoriji prestanak aktualne pandemije u čitavome svijetu.

Sve svećenike, redovnike i redovnice te sve vjernike pozivam da ovogodišnji Veliki petak bude još snažnije proživljen kao dan našega kajanja za vlastite grijeha i za sve grijeha čitavoga svijeta, po kojima mi ljudi u svojoj samodostatnosti odbacujemo Boga, sebe same i svoje sebične ciljeve postavljamo kao jedini i isključivi kriterij dobra i zla, lomimo i svoj odnos s drugim ljudima te i čitav stvoreni svijet zakidamo za njegov odnos sa Stvoriteljem, zagađujemo ga svojim grijesima te ga svodimo na robu u službi vlastitih interesa. Pretvorimo ga u dan naše intenzivne molitve, posta i pokore za obraćenje nas samih i cijeloga svijeta.

Sve zdrave osobe, od punoljetne dobi do 65. godine života, pozivam i na jedan osobit znak i žrtvu, tj. sve koji su to voljni učiniti pozivam toga dana na strogi post, samo o kruhu i vodi. Pozivam na sabranost, na ispit savjesti, na kajanje i na pokoru za oprostjenje vlastitih grijeha. Istodobno pozivam na molitveno sjedinjenje s Kristom patnikom i sa svima zahvaćenima korona virusom, na molitvu za zdravlje i snagu medicinskog osoblja te svih onih koji u svojoj službi za naše dobro sebe izlažu opasnosti i pogibli.

Crkvena nam zapovijed nalaže: „Svake se godine najmanje jedanput ispovijedi i o Uskrsu pričesti.“ Budući da ove godine u korizmenom vremenu nije bilo moguće organizirati ispovijedi te da najveći dio vjernika nije u mogućnosti pristupiti sakramentu pomirenja, podsjećam i sve pozivam, a svećenike potičem da kroz svoju komunikaciju vjernike potiču, da u aktualnoj nemogućnosti da prime sakramentalno

odrješenje, iskoriste mogućnost postizanja oprostena grijeha, kako nas poučava Katekizam Katoličke Crkve (usp. br. 1452), uz sljedeće uvjete:

- a. *savršeno kajanje*, koje proizlazi iz ljubavi prema Bogu, koji je naše najveće dobro;
- b. *iskreno traženje oprostena svojih grijeha*, u bilo kojem obliku, u kojemu ga je pojedini vjernik sposoban izraziti;
- c. *čvrsta odluka da će, čim po okončanju pandemije bude moguće, pristupiti sakramentu pomirenja.*

4. Odredbe o liturgijskim slavljima

Misa Muke Gospodnje na Cvjetnicu. Spomen Gospodinova ulaska u Jeruzalem neka se slavi unutar crkvenog zdanja, koristeći treći oblik predviđen Rimskim misalom.

Missa chrismatis. Svećenike pozivamo da zbog nemogućnosti nazočnosti i osobnog sudjelovanja, prate prienos Mise posvete ulja iz katedrale u Đakovu na Veliki četvrtak s početkom u 9 sati. Kad to bude moguće, okupit ćemo se kao prezbiterij u katedrali na zajedničko zahvalno euharistijsko slavlje, obnovit ćemo u zajedništvu s braćom svoja svećenička obećanja i obilježiti svoje svećeničke jubileje, ponijeti sv. ulja te ih unijeti u župne crkve i predstaviti ih svojim župnim zajednicama da u njima budu plodni sakramentalni znakovi našega spasenja u Kristu.

Misa Večere Gospodnje. U katedrali i u župama te u samostanima gdje stanuju dva ili više svećenika, ukoliko je moguće ostvariti sve propisane mjere zdravstvene zaštite (o kojima skrbi župnik ili predstojnik samostana), svećenici mogu koncelebrirati u Misi večere Gospodnje. Izostavljaju se pranje nogu te procesija na kraju slavlja, a Svetootajstvo se pohranjuje u Svetohranište. Kongregacija za bogoštovlje i disciplinu sakramenata iznimno ove godine dopušta da Misu Večere Gospodnje svećenik može slaviti i potpun sam.

Služba Muke Gospodnje. U obredima Muke Gospodnje neka se, u skladu s odlukom Kongregacije za bogoštovlje i disciplinu sakramenata, u sveopću molitvu (kao pretposljednja po redu) uključi i posebna (ovdje priložena ili neka druga pripravljena) molitva za bolesne, umrle i one koje obuzima osjećaj beznađa.

*Molimo za sve koji su diljem svijeta pogođeni zaraznom bolešću,
da ih Bog i Gospodin naš pridigne darom svoje blizine,
a pokojne privede u zajedništvo svojih blaženih.*

Molitva u šutnji. Zatim svećenik:

*Svemogući vječni Bože,
tebi nitko nije tuđ, tvome srcu nitko nije dalek.
Učini kraj bolesti i prijetnji koja nas je snašla,
ozdravi bolesne i ojačaj one koji ih dvore.
K sebi primi umrle, ohrabri one koje obuzima beznađe
i sve nas ispuni duhom pouzdanja, solidarnosti i ljubavi.
Po Kristu Gospodinu našem.*

Čin klanjanja križu poljupcem, ove je godine pridržan samo predsjedatelju liturgije.

Vazmeno bdijenje. U skladu s navedenim odredbama Kongregacije za bogoštovlje i disciplinu sakramenata, Vazmeno bdijenje se, osim u katedrali, može slaviti još samo u župnim crkvama (no ne i u samostanskim crkvama koje nisu i župne crkve). Na početku Vazmenoga bdijenja, u Službi svjetla, izostavljaju se blagoslov ognja i procesija s uskrsnom svijećom. U svetištu crkve se pripravi i upali uskrsna svijeća, te se potom izvodi Hvalospjev. Podjela sakramenata katekumenima se odgađa te se u Krsnoj službi zadržava samo obnova krsnih obećanja. Svećenici i Bogu posvećene osobe koje ne mogu sudjelovati u Vazmenom bdijenju neka iz Časoslova mole Službu čitanja svetkovine Uskrsa.

Uskrs. Rekosmo da crkvena zapovijed nalaže: „Svake se godine najmanje jedanput ispovijedi i o Uskrsu pričesti.“ Suosjećam s vama, draga braćo i sestre, koji biste o Uskrsu žarko željeli pristupiti euharistijskom stolu, ali vam to ove godine, nažalost, nije moguće. Pozivam Vas i potičem da, tim žarče, zajedno s Marijom Magdalenom, koja traži Isusa, očitujete svoju ljubav prema njemu. Zazovite ga i pozovite k sebi, da vas pohodi i da se nastani u vašem srcu; da pohodi vaš dom i vašu obitelj. Stvorite raspoloženje za primanje duhovne sv. pričesti, osobito dok ćete preko sredstava društvenog priopćavanja pratiti prijenos Mise Večere Gospodnje i uskrsno euharistijsko slavlje. Predlažem da uskrsnih dana čitate izvješće o susretu dvojice učenika s Uskrsim na putu u Emaus, koji su – dok im je on tumačio Pisma – osjetili kako im „gore srca“, jer ćete ga gorućeg srca još usrdnije pozivati „da ostane s vama“, još žarče željeti „sjesti s njime za stol“ te ga, duhovnom snagom vjere, još snažnije prepoznati „u lomljenju kruha“.

Uskrsno obiteljsko molitveno slavlje i blagoslov jela. Na temelju krsnog sjedinjenja s raspetim i uskrsim Kristom, svaki je kršćanin po krsnoj milosti postao istodobno i dionik njegove 'svećeničke, proročke i kraljevske službe'. U obiteljima to na osobit način, i po sakramentu ženidbe, pripada supružnicima i roditeljima

U euharistijskom predslavlju ispovijedamo i molimo „rod smo izabrani, kraljevsko svećenstvo, sveti puk“ Budući da smo ove smo godine lišeni sudjelovanja u uskrsnom euharistijskom slavlju te uskrsne sv. pričesti, tim veću ulogu u ovogodišnjem slavlju Uskrsa imaju naše obitelji, koje su male kućne Crkve, te krsni svećenici i „kućna liturgija“, odnosno obiteljsko molitveno zajedništvo i s Kristom uskrsim. A u našem je narodu, kao svojevrsni nastavak euharistijskog zajedništva s uskrsim Gospodinom, veoma snažna tradicija uskrsnog blagoslova jela u crkvi i svojevrsne „obiteljske liturgije“, koja se sastoji u zajedničkoj obiteljskoj molitvi i blagovanju blagoslovljene hrane. Budući da ove godine nećemo moći jela za blagoslov nositi, kako je to uobičajeno, u crkve da ih ondje blagoslove naši svećenici, pozivam i potičem sve obitelji da se na svetkovinu Uskrsa okupe oko obiteljskoga uskrsnoga stola. Kod prvoga, jutarnjeg blagovanja, neka svi zazovu blagoslov na hranu koju o Uskrsu uobičajeno nose na blagoslov, povezujući u molitvi posebno s članovima svoje župne zajednice. Vrijedno je da to u obiteljima učine supružnici, odnosno roditelji. Neka i ta „kućna liturgija“ bude izričaj uskrsne radosti i zajedništva s Kristom uskrsim i međusobno, te izraz želje za sakramentalnim sjedinjenjem s njime u sv. pričesti. Uz

pročitani tekst uskrsnoga evanđelja i Molitvu Gospodnju, te, ako je moguće uskrsnu pjesmu, izreknu molitvu:

Gospodine Isuse Kriste, ti svojom smrću i uskrsnućem obnavljaš sav svijet. Uskrsnuvši od mrtvih, ukazao si se učenicima u lomljenu kruha, Molimo te, blagoslovi hranu što smo je pripravili i daruj nam zahvalna srca. Nauči nas da tebe kao gosta primamo u svojoj braći i sestrama. Primi nas jednoć kao sustolnike u svome kraljevstvu. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova. Amen.

Prigodni tekstovi moći će se naći na našim mrežnim stranicama, zajedno s molitvenom građom koju u ovo izvanredno vrijeme pod naslovom „Molitveno slavlje Dana Gospodnjega u obitelji“ pripravlja Hrvatski institut za liturgijski pastoral.

Sakramenti kršćanske inicijacije. Podjela sakramenata kršćanske inicijacije, koja je bila predviđena za uskrsno bdjenje, za sada je odgođena. Jednako tako izvan snage stavljamo ranije objavljeni raspored krizmenih slavlja po župama na području naše Nadbiskupije. No, župnici ne trebaju ponovno prijavljivati krizmeno slavlje u svojoj župi, nego će Nadbiskupski ordinarijat pratiti daljnji razvoj situacije te će, na vrijeme napraviti i svim ranije prijavljenim župama dostaviti nove termine i novi raspored krizmenih slavlja na nadbiskupijskoj razini. Nadamo se da ćemo krizme moći slaviti, ako ne prije, od druge polovine rujna do konca studenoga ove godine. Sve župne katehete, stoga, molimo da i u ovim okolnostima, koristeći sredstva društvene komunikacije, budu u kontaktu s kandidatima za sakramente te da organiziraju pripravu i župnu katehezu na najbolji mogući način.

Dragi svećenici, draga braćo i sestre! Naša sadašnja kriza koja dolazio od opasnosti zaraze od bolesti Covid-19 vjerujemo da će proći. Sjetimo se, stoga, da ova kriza nosi i poziv našim župnim i svim crkvenim zajednicama „da postavimo nova pravila i nađemo nove oblike odgovornog zauzimanja, oslanjajući se pritom na pozitivna iskustva, a odbacujući negativna. Na taj način vrijeme krize postaje prigodom za razlučivanje. S tim temeljnim stajalištem, koje je stajalište pouzdanja, a ne očajanja, dolikuje da se suočimo s teškoćama sadašnjega časa“ (usp. Benedikt XVI., *Caritas in veritate*, br. 21). Takav je stav utkan u temelje uskrsne poruke o 'novosti života' u Kristu. Zato s nadom gledamo na budućnost, i na radost blagdana kad ćemo opet moći pohititi u naše crkve, „dvorane posljednje večere“ i u naše Emause sjesti „za stol s Kristom“ te se ondje i po sv. pričesti sakramentalno sjediniti s njime.

Moleći da vas obasja Božja ljubav, za nas prikazana na drvu Kristova križa i proslavljena u njegovu uskrsnuću, svima pozdrav i blagoslov u Gospodinu!

Drago Marković
kancelar

✠ Đuro Hrančić
nadbiskup